

**WEWNĄTRZSZKOLNY PROGRAM
DORADZTWA ZAWODOWEGO**

**Szkoła Podstawowa im. Juliana Przybosa
w Gwoźnicy Górnej**

Spis treści:

I. Podstawa prawna

II. Wstęp

III. Założenia programu

IV. Cele, zadania i treści Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego

V. Realizatorzy działań związanych z doradztwem zawodowym

VI. Metody i formy realizacji programu

VII. Umiejętności kształtowane w toku realizacji programu

VIII. Ewaluacja Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego

I. Podstawa prawna

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 roku w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. 2019 poz. 325)

II. Wstęp

Do zadań **Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego** należy koordynacja działań podejmowanych w szkole w celu przygotowania uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu. Podejmowane działania mają pomóc uczniom w rozpoznawaniu zainteresowań i zdolności, zdobywaniu informacji o zawodach i pogłębianiu wiedzy na temat otaczającej ich rzeczywistości społecznej. W przyszłości ma to ułatwić młodemu człowiekowi podejmowanie bardzo ważnych wyborów edukacyjnych i zawodowych, tak aby te wybory były dokonywane świadomie, zgodnie z predyspozycjami, kompetencjami i zainteresowaniami. Planowanie własnej drogi edukacyjno – zawodowej jest procesem długotrwałym. Już na poziomie szkoły podstawowej należy wdrażać uczniom poczucie odpowiedzialności za własną przyszłość, uczyć myślenia perspektywicznego i umiejętności planowania, a w klasach VII – VIII należy organizować zajęcia związane z praktycznym wyborem kształcenia i kariery zawodowej. Trzeba pamiętać, że potrzeby uczniów w zakresie poradnictwa zawodowego zmieniają się w zależności od wieku w jakim znajdują się uczniowie oraz od stopnia wiedzy jaką już posiadają. Podjęcie decyzji dotyczącej wyboru przyszłej szkoły ponadpodstawowe jest trudnym zadaniem spoczywającym na młodym człowieku. Szkoła, rodzice oraz inne instytucje mają za zadanie przygotować młodzież do aktywnego i w pełni świadomego wchodzenia w życie gospodarcze i społeczne. Planowane zadania i treści przekazywane na lekcjach wychowawczych oraz w edukacjach przedmiotowych w klasach I – VI mają za zadanie rozbudzać ciekawość poznawczą dzieci oraz motywację do nauki, kształtować umiejętności i postawy do naturalnej w tym wieku aktywności dzieci, umożliwiać poznawanie interesujących dzieci zawodów, kształtować gotowość do wyborów edukacyjnych np. drugiego języka, rodzaju zajęć technicznych. W klasach VII - VIII kształtować umiejętność podejmowania odważnych, samodzielnych decyzji, umiejętność uczenia się przez całe życie oraz umiejętność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Ponadto absolwent szkoły podstawowej musi znać system kształcenia, ofertę szkół ponadpodstawowych, ukierunkowanych na wybór języków obcych, świat zawodów, a także strukturę rynku pracy. Funkcjonowanie w nowoczesnym społeczeństwie wymaga aktywnych zachowań i umiejętności podejmowania trafnych decyzji.

Wszelkiego rodzaju wybory dotyczące zdobycia wykształcenia, czy kwalifikacji zawodowych wymagają coraz większej wiedzy o rynku pracy, rynku edukacyjnym i o sobie samym. Istotne jest, aby dokonując wyboru, uczeń kierował się własnymi zdolnościami, pasjami, możliwościami oraz predyspozycjami.

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego obejmuje celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez szkołę, podlegające wewnętrznej ewaluacji. Dla działań tych – zaplanowanych na cały cykl kształcenia – zostają określone adresaci, realizatorzy oraz partnerzy. Szybko następujące zmiany

na rynku pracy i w życiu społecznym wymuszają potrzebę wsparcia uczniów w procesie samookreślenia, samodoskonalenia i świadomego planowania własnej kariery zawodowej oraz poznawania siebie i świata przez całe życie.

Działania Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego umożliwiają:

- uzyskanie przez uczniów dostępu do wsparcia z zakresu doradztwa zawodowego;
- wsparcie rodziców w związku z udzielaniem przez nich pomocy w podejmowaniu przez dzieci decyzji edukacyjno-zawodowych;
- wzbogacenie oferty szkoły i jej promocję w obszarze działań z zakresu doradztwa zawodowego;
- przejrzystość i ciągłość oddziaływań poprzez wskazanie osób działających na rzecz WPDZ oraz określenie zakresu ich odpowiedzialności;
- zaplanowanie działań w cyklu kształcenia.

Sprawnie funkcjonujący system doradztwa zawodowego dzięki zaangażowaniu wszystkich osób realizujących zadania z doradztwa zawodowego daje pozytywne efekty. Przygotowany dokument WPDZ zapewnia ciągłość działań doradczych, służy wskazaniu korelacji między tymi działaniami i procesami dydaktyczno - wychowawczymi w szkole.

III. Założenia programu

1. Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego w szkole obejmuje ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu prawidłowego przygotowania uczniów do wyboru dalszej drogi kształcenia i wyboru zawodu.
2. Program zawiera informacje o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy, a także predyspozycjami zawodowymi.
3. WPDZ jest częścią planu wychowawczo-profilaktycznego szkoły. Adresatami projektu są uczniowie, ich rodzice, nauczyciele i instytucje wspomagające proces edukacyjno-doradczy.
4. Dobrze przygotowany uczeń do podjęcia decyzji edukacyjnej i zawodowej to taki, który wie jakie ma zainteresowania i predyspozycje, potrafi dokonać samooceny, zna swoją wartość, ma plany na przyszłość.
5. Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego zakłada, że: wybór zawodu jest procesem rozwojowym i stanowiącym sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia; na wybór zawodu składają się: wiedza na temat siebie, wiedza na temat zawodów ścieżek edukacyjnych i rynku pracy; na wybór zawodu wpływają głównie cechy osobowościowe jednostki (temperament, charakter, poziom inteligencji, zainteresowania, zdolności), umiejętności, doświadczenia, wyznawane wartości i normy, czynniki emocjonalne, zdrowotne, rodzaj i poziom wykształcenia, wpływ rodziny , aktywność własna jednostki.

6. Preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się w toku życia człowieka; działania w ramach WPDZ muszą być systematyczne, zaplanowane i realizowane wg harmonogramu pracy szkoły.
7. WPDZ obejmuje indywidualną i grupową pracę z uczniami, rodzicami i nauczycielami (Radą Pedagogiczną).
8. WPDZ ma charakter planowych działań ogółu nauczycieli i koordynowany jest przez szkolnego doradcę zawodowego, dzięki czemu wszelkie działania szkoły mają spójny charakter.

IV. Cele, zadania i treści Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego

Funkcjonowanie Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego pomaga uczniom w samopoznaniu własnych predyspozycji zawodowych (osobowości, potrzeb, uzdolnień, zainteresowań, możliwości) w przygotowaniu do wejścia na rynek pracy i w złagodzeniu startu zawodowego, to cel, którego realizacja niesie wiele korzyści. U podstaw wprowadzenia WPDZ w szkole leży przekonanie, że środowisko szkolne odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu decyzji zawodowej uczniów.

Wewnątrzszkolny Programu Doradztwa Zawodowego zakłada, że:

1. Wybór zawodu nie jest pojedynczym, świadomym aktem decyzyjnym, ale procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia.
2. Na wybór zawodu wpływają głównie wartości, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia oraz wpływ środowiska.
3. Preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu.
4. WPDZ obejmuje indywidualną i grupową pracę z uczniami. Ma charakter planowych i celowych działań.
5. Celem doradztwa zawodowego realizowanego w szkole jest przygotowanie uczniów do refleksyjnego wyboru dalszej ścieżki kształcenia oraz zawodu.

Cele ogólne programu ukierunkowane na:

- samopoznanie;
- przyszłość;
- rynek pracy;
- na realizację celów związanych z karierą zawodową;
- przygotowanie młodzieży do podjęcia trafnych decyzji edukacyjno - zawodowych, wyboru szkoły ponadpodstawowej zgodnej z zainteresowaniami i uzdolnieniami oraz do roli pracownika na współczesnym rynku pracy;

- przygotowanie uczniów do radzenia sobie z ciągłymi zmianami we współczesnym świecie;
- kształtowanie postaw kreatywnych we współczesnym świecie.

Cele szczegółowe (rezultaty):

- Uczniowie: poznają swoje możliwości, zainteresowania, uświadamiają sobie swoje cechy charakteru, predyspozycje, rozwijają umiejętności pracy zespołowej, przełamywania barier środowiskowych oraz kształtowania właściwych relacji społecznych; wiedzą jak się uczyć i rozwijać swoje zainteresowania, pasje i talenty; mają większą motywację do nauki, mają świadomość wykorzystania nauki w praktyce, znają strukturę szkolnictwa, umieją dobrze się zaprezentować, znają zasady dobrej komunikacji, i sposoby radzenia sobie ze stresem.
- Nauczyciele: współrealizują wewnątrzszkolny program doradztwa zawodowego w szkole, potrafią diagnozować potrzeby i zasoby uczniów, rozwijają talenty, zainteresowania, zdolności, predyspozycje, wspierają rodziców w procesie doradczym, udzielają informacji, lub kierują do specjalistów, znają ścieżki edukacyjne, włączają przedstawicieli instytucji i zakładów pracy w proces orientacji i doradztwa, zawodowego w szkole.
- Rodzice: znają strukturę szkolnictwa, znają swoje dziecko, znają czynniki ważne przy wyborze szkoły, angażują się w pracę doradczą szkoły (np. prezentują swoje zawody, zakłady pracy, hobby, zainteresowania).

Oddziały przedszkolne

Cele ogólne:

1. Rozwijanie wiedzy o zawodach i ich znaczeniu w najbliższym otoczeniu dziecka.
2. Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej.
3. Kształtowanie postawy szacunku dla pracy własnej i innych.
4. Pobudzanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień.
5. Rozwijanie kompetencji miękkich związanych z pracą w zespole i organizacją własnej aktywności.

Powyższe treści mogą być realizowane za pomocą programu wspomagającego rozwój aktywności dzieci sześciolletnich „Kolorowe karty”, Wydawnictwa Nowa Era.

Preorientacja zawodowa dla dzieci oddziałów przedszkolnych jest realizowana podczas:

- bieżącej pracy z dziećmi, prowadzonych przez nauczycieli wychowawców grup,
- innych działań o charakterze wychowawczym, związanych z doradztwem zawodowym podejmowanych przez nauczycieli przedszkola i rodziców, ukierunkowanych na zbliżenie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.

Klasy I-III

Cele ogólne:

1. Rozwijanie wiedzy o zawodach i ich znaczeniu w najbliższym otoczeniu dziecka.
2. Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej.
3. Kształtowanie postawy szacunku dla pracy własnej i innych.
4. Pobudzanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień.
5. Rozwijanie kompetencji miękkich związanych z pracą w zespole i organizacją własnej aktywności.
6. Zajęcia w zakresie doradztwa zawodowego w klasach I-III wkomponowane są w proces realizacji podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej.

Literatura

Mapa Karier <https://mapakarier.org/inspirations/klasa I-III>

Bartosz B., Poradnik metodyczny dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych; http://static.scholaris.pl/mainfile/105/017/rozpoznawanie_predyspozycji_66991.pdf

Czapla B., Matyszewska B., Ptasznik E., Skoryna M., Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas I-III szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu, KOWEZiU, Warszawa 2014; <http://euroguidance.pl/ksiazki/>

Forma B., Przepióra A., Poznajemy zawody. Części 1,2,3, Wydawnictwo Blżej Przedszkola, Kraków 2016

Maćkowiak A., Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2016

Maćkowiak A., Zgadnij kto to, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011

Strzezińska-Więckowiak D., Kim zostanę? Wierszyki o zawodach, SBM, Warszawa 2014.

Klasy IV-VI

Cele ogólne:

1. Rozwijanie wiedzy ucznia na temat własnych zasobów i ograniczeń, predyspozycji i uzdolnień.
2. Rozwijanie umiejętności analizowania własnych zasobów i ograniczeń w kontekście planów i aspiracji zawodowych.
3. Rozwijanie wiedzy o rynku pracy.
4. Rozwijanie wiedzy zawodoznawczej.

5. Rozwijanie kompetencji miękkich, szczególnie tych związanych z pracą zespołową, planowaniem, ustalaniem priorytetów i zarządzaniem zadaniami w czasie.
6. Rozwijanie umiejętności uczenia się.
7. Kształtowanie postawy szacunku wobec pracy własnej i cudzej.
8. Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej.

Na tym etapie edukacyjnym zadania w zakresie orientacji zawodowej mogą być realizowane poprzez:

- zrealizowanie różnorodnych projektów ,
- wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, prowadzonych przez nauczycieli i wychowawców – m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, a także w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez specjalistów, wychowawców, nauczycieli,
- na zajęciach w ramach lekcji z wychowawcą. Wychowawcy wybierają temat/tematy zgodnie z programem wychowawczym realizowanym w danej klasie. (<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>)
- podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole lub poza nią (jak np. ” dni otwarte” szkół ponadpodstawowych, konkursy zawodoznawcze, wycieczki zawodoznawcze).

Literatura

Mapa Karier <https://mapakarier.org/inspirations/klasa-iv-vi> Bartosz B., Poradnik metodyczny dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych; http://static.scholaris.pl/main-file/105/017/rozpoznawanie_predyspozycji_66991.pdf

Brzezińska-Lauk J., Kruk-Krymula E., Nikorowska K., Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas IV-VI – szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017 <https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>

Wybieram zawód – pakiet edukacyjny dla klas 4-6 szkoły podstawowej <http://www.scholaris.pl/zasob/103923> Dołęga-Herzog H.,

Rosalska M., Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu, KOWEziU, Warszawa 2014; <http://euroguidance.pl/ksiazki/>

Greiner I., Kania I., Kudanowska E., Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów, KOWEziU, Warszawa 2006

Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., Metody pracy z grupą w poradnictwie zawodowym, KOWEziU, Warszawa 2004

Klasy VII i VIII

Cele ogólne:

1. Rozwijanie wiedzy ucznia na temat własnych zasobów, ograniczeń, predyspozycji, zainteresowań zawodowych i uzdolnień.
2. Rozwijanie umiejętności analizowania własnych zasobów i ograniczeń w kontekście planów i aspiracji zawodowych.
3. Rozwijanie wiedzy o rynku pracy.
4. Rozwijanie wiedzy zawodoznawczej i wiedzy o rynku usług edukacyjnych.
5. Kształtowanie umiejętności krytycznej analizy procesów zachodzących na rynku pracy.
6. Rozwijanie umiejętności wyszukiwania informacji, zasobów i sojuszników sprzyjających planowaniu i realizacji celów edukacyjnych i zawodowych.
7. Kształtowanie umiejętności planowania ścieżek edukacyjnych i zawodowych, także w kontekście edukacji całościowej.
8. Rozwijanie kompetencji związanych z procedurami rekrutacyjnymi w obszarze edukacji i rynku pracy.
9. Przygotowanie do roli możliwych ról na rynku pracy –pracownika, pracodawcy, współpracownika.
10. Rozwijanie kompetencji miękkich, szczególnie tych związanych z pracą zespołową, planowaniem, ustalaniem priorytetów i zarządzaniem zadaniami w czasie, autoprezentacją.
11. Rozwijanie umiejętności uczenia się.
12. Kształtowanie postawy szacunku wobec pracy własnej i cudzej.
13. Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej

Doradztwo zawodowe dla uczniów jest realizowane podczas:

- grupowych zajęć związanych z doradztwem zawodowym prowadzonych przez doradcę zawodowego, które wynikają z ramowych planów nauczania,
- zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
- wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie zajęć prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą i innych zajęciach, a także w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez doradcę zawodowego lub innych specjalistów, wychowawców, nauczycieli,
- innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole jak np., projekty, programy edukacyjne, konkursy zawodoznawcze lub poza nią np. udział w targach edukacyjnych.

Działania związane z doradztwem zawodowym w przedszkolu i w szkole podstawowej są kierowane do trzech grup adresatów:

- dzieci,

- rodziców,
- nauczycieli, wychowawców i specjalistów.

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego w ramach działań kierowanych do uczniów obejmuje:

- udzielanie porad i konsultacji indywidualnych,
- prowadzenie zajęć grupowych związanych tematycznie z obszarami: poznawanie własnych zasobów; świat zawodów i rynek pracy; rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie; planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno - zawodowych;
- pomaganie uczniom w przygotowywaniu teczek „portfolio”,
- aranżowanie sytuacji sprzyjających poznawaniu własnych zasobów np. poprzez udział w konkursach, przygotowywanie określonych zadań na zajęcia przedmiotowe, udział w organizowaniu uroczystości i imprez szkolnych;
- określanie potencjału edukacyjno-zawodowego,
- prowadzenie kół zainteresowań,
- organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji rynku pracy,
- stwarzanie okazji do udziału w wydarzeniach takich jak np. targi edukacyjne,
- umożliwianie udziału w spotkaniach informacyjnych z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych,
- informowanie o ofercie kształcenia w szkołach programowo wyższych,
- umożliwienie udziału w spotkaniach z absolwentami szkoły (prezentacje ścieżek rozwoju edukacyjno - zawodowego),
- organizowanie wycieczek zawodoznawczych;
- umożliwienie dostępu do informacji edukacyjno - zawodowej poprzez strony internetowe szkoły, tablice informacyjne,
- organizowanie zajęć w świetlicy związanych z orientacją zawodową,
- organizowanie kącików zawodoznawczych, np. w świetlicy szkolnej, w salach edukacji wczesnoszkolnej,
- umożliwianie uczniom udziału w tzw. lekcjach zawodoznawczych organizowanych przez szkoły ponadpodstawowe zawodowe,
- udostępnianie materiałów multimedialnych (np. gier edukacyjnych, filmów i innych e-zasobów) ułatwiających samopoznanie, podejmowanie decyzji edukacyjnych i zawodowych,
- prowadzenie projektów edukacyjnych tematycznie powiązanych z orientacją zawodową oraz doradztwem zawodowym.

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego w ramach działań kierowanych do rodziców obejmuje:

- organizowanie spotkań informacyjno - doradczych z doradcą zawodowym w szkole,
- inicjowanie kontaktów z przedstawicielami instytucji działających na rynku pracy,
- prowadzenie konsultacji dotyczących decyzji edukacyjno - zawodowych uczniów,
- informowanie o targach edukacyjnych,
- udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych (między innymi poprzez: biblioteczkę publikacji, stronę www szkoły, tablice informacyjne),
- włączanie rodziców w szkolne działania związane z orientacją zawodową i doradztwem zawodowym.

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego w ramach pracy z nauczycielami, wychowawcami i specjalistami obejmuje:

- umożliwienie udziału w szkoleniach i kursach z zakresu doradztwa zawodowego,
- prowadzenie lekcji otwartych,
- inicjowanie kontaktów z przedstawicielami instytucji rynku pracy,
- organizowanie spotkań z przedstawicielami firm lokalnego rynku pracy,
- udostępnianie zasobów z obszaru doradztwa zawodowego,
- wspieranie w realizacji zadań doradztwa zawodowego.

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego w ramach pracy pedagoga szkolnego obejmuje:

Wspomaganie wychowawców i nauczycieli w prowadzeniu zajęć o charakterze psychoedukacyjnym, a rodziców i uczniów indywidualnymi poradami przy wyborze przyszłej ścieżki edukacyjnej i zawodu.

Realizowane treści:

1. Zainteresowania i skłonności zawodowe przejawiające się w toku działalności w szkole i domu, w chwilach wolnych od zajęć (samoobserwacja).
2. Uzdolnienia i umiejętności niezbędne w pracy z drugim człowiekiem, w kontakcie z rzeczami – techniką, pracy z danymi –symbolami, przyrodą i działalnością artystyczną.
3. Cechy usposobienia i temperamentu, ich znaczenie w wyborze zawodu.
4. Stan fizyczny i zdrowotny a wybór zawodu.
5. Samoocena – ustalenie swoich mocnych stron (osiągnięcia, sukcesy, zalety osobiste).

6. Wiedza o zawodach, kwalifikacjach, stanowiskach pracy oraz możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy i predyspozycjami zawodowymi.
7. Istota zawodu, między innymi czynności, warunki pracy, wymagania psychofizyczne, jakie stawia zawód przed kandydatem.
8. Zmieniający się rynek pracy.
9. Kierunki dalszego kształcenia – drogi prowadzące do zdobycia zawodu, wybór szkoły. Jak podjąć decyzję o wyborze szkoły?
10. Warunki przyjęć do liceów, techników i szkół branżowych.
11. Źródła informacji o świecie zawodów i systemie szkolnictwa.
12. Kompetencje kluczowe.
13. Kompetencje miękkie i twarde, a rynek pracy.

V. Realizatorzy działań związanych z doradztwem zawodowym

W szkole w realizację działań związanych z doradztwem zawodowym zaangażowani są wszyscy członkowie rady pedagogicznej: dyrektor, nauczyciele wychowawcy, nauczyciele (w tym nauczyciele edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej), nauczyciel wychowawca w świetlicy szkolnej, nauczyciel-bibliotekarz, specjaliści (m. in. pedagog, pedagog specjalny, psycholog, doradca zawodowy) oraz inne osoby zatrudnione w szkole, np. higienistka szkolna.

Dyrektor:

- odpowiada za organizację działań związanych z doradztwem zawodowym,
- współpracuje z doradcą zawodowym w celu realizacji WPDZ,
- wspiera kontakty pomiędzy uczestnikami procesu orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego w szkole, a instytucjami zewnętrznymi,
- zapewnia warunki do realizowania w szkole zajęć orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego,
- organizuje w szkole wspomaganie realizacji działań z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego poprzez planowanie oraz przeprowadzanie działań mających na celu poprawę jakości pracy placówki w tym obszarze.

Doradca zawodowy:

- określa mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
- pomaga uczniom w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
- prowadzi zajęcia z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego oraz zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,

- wspiera nauczycieli, wychowawców, specjalistów i rodziców w realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym,
- prowadzi doradztwo indywidualne dla uczniów,
- systematycznie diagnozuje zapotrzebowanie uczniów, rodziców i nauczycieli na działania związane z doradztwem zawodowym,
- planuje, koordynuje, monitoruje i prowadzi ewaluację oraz promuje działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez szkołę we współpracy z wychowawcami, nauczycielami i specjalistami,
- gromadzi, aktualizuje i udostępnia informacje edukacyjne i zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia,
- organizuje współpracę z otoczeniem społeczno - gospodarczym szkoły podnoszącą efektywność prowadzonych działań związanych z doradztwem zawodowym,
- współpracuje z dyrektorem szkoły, realizując zadania związane z orientacją zawodową i doradztwem zawodowym,
- wspólnie z zespołem przygotowuje projekt WPDZ,
- gromadzi, aktualizuje i udostępnia zasoby związane z orientacją zawodową oraz doradztwem zawodowym,
- współpracuje ze specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznych, instytucjami działającymi na rynku pracy i partnerami z otoczenia społeczno - gospodarczego w celu realizacji działań z zakresu doradztwa zawodowego.

Wychowawcy:

- określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
- eksponują w trakcie bieżącej pracy z uczniami związki realizowanych treści nauczania z treściami programowymi orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego,
- włączają do swoich planów wychowawczych zagadnienia z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego,
- realizują tematy związane z orientacją zawodową i doradztwem zawodowym na godzinach wychowawczych,
- wskazują uczniom specjalistów, którzy mogą udzielać wsparcia w planowaniu kariery zawodowej,
- współpracują z rodzicami w zakresie planowania ścieżki kariery edukacyjno - zawodowej ich dzieci,
- współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym.

Nauczyciele (w tym nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej):

- określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
- eksponują w trakcie bieżącej pracy z uczniami związki realizowanych treści nauczania z treściami programowymi orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego,
- współpracują z wychowawcami klas w zakresie realizowania zajęć orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego dla uczniów,
- przygotowują uczniów do udziału w konkursach np. zawodoznawczych,
- prowadzą koła zainteresowań, zajęcia dodatkowe,
- organizują w sali edukacji wczesnoszkolnej kąciki zawodoznawcze,
- współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym,
- na każdym przedmiocie realizują podstawę programową odnosząc się do doradztwa zawodowego.

Przykłady zadań nauczycieli poszczególnych przedmiotów w odniesieniu do doradztwa zawodowego:

Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej uczą wyszukiwania informacji na temat edukacji i zawodów za pomocą słowników, encyklopedii, komputera. Wdrażają do podejmowania obowiązków i rzetelnego ich wypełniania. Zapoznają z pojęciem pracy i wynagrodzenia pieniężnego oraz sytuacji ekonomicznej rodziny. Przedstawiają znaczenie pracy w życiu człowieka, omawiają z dziećmi zawody ich najbliższych, prezentują charakterystykę pracy w różnych zawodach. Rozwijają zainteresowania, zapoznają ze sposobami powstawania różnych przedmiotów, uczą podstawowych umiejętności technicznych.

Nauczyciel zajęć komputerowych prowadzi naukę poszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji np. dotyczących oferty edukacyjnej szkół, pomaga uczniom klasy 8 w logowaniu się do elektronicznego systemu rekrutacji szkół ponadpodstawowych, wyjaśnia organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem, uczy komunikowania się za pomocą komputera i technologii informacyjnych, prezentuje sposoby opracowywania tekstów, prezentacji multimedialnych oraz danych liczbowych w arkuszu kalkulacyjnym wdraża do pracy zespołowej w ramach projektu, pokazuje sposoby wykorzystania technologii informacyjnych w różnych zawodach.

Nauczyciele języka polskiego omawiają charakter pracy w różnych zawodach, uczą tworzenia wypowiedzi: pisanie życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego (dostosowywanie wypowiedzi do sytuacji), kształtują umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne. Wdrażają do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników, encyklopedii. Pokazują znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.

Nauczyciele matematyki uczą gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach, odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach. Kształtują umiejętność posługiwania się procentami, zapoznają z zawodami z dziedziny księgowości i rachunkowości, uczą planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza (wykonywanie obliczeń) oraz dzielenia zadań na etapy.

Nauczyciele języków obcych zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności, prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym uczą tworzenia kilku zdaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności (prezentacja siebie), zachęcają do pracy zespołowej metodą projektu.

Nauczyciele przyrody, biologii i geografii omawiają stan zdrowia i choroby człowieka nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach, wykazują znaczenie odpoczynku w życiu człowieka, prawidłowych warunków nauki i pracy, zasad uczenia się. Wdrażają do planowania dnia i organizowania pracy własnej. Zapoznają z zawodami z dziedziny meteorologii, kartografii, rolnictwa, biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, fizyki, chemii, geografii, ochrony zdrowia, astronomii.

Nauczyciele fizyki i chemii omawiają wykorzystywanie umiejętności oraz znajomości różnego rodzaju zjawisk w życiu codziennym i zawodowym, zapoznają z zawodami z dziedziny fizyki, chemii, ochrony środowiska, ochrony zdrowia, astronomii itp.

Nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie informują o siedzibie władz lokalnych uczniów oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania, wyjaśniają demokratyczny charakter państwa, charakteryzują pojęcie samorządności, opisują zawody związane z polityką, dyplomacją, przedstawiają zawód historyka, zapoznają ze znaczeniem społecznego podziału pracy, opisują grupy społeczne i ich role w społeczeństwie, omawiają z uczniami problemy współczesnej Polski (m. in. bezrobocie), zapoznają ze zjawiskiem emigracji politycznej i zarobkowej, omawiają zagadnienia związane z edukacją i pracą, zapoznają z instytucjami oraz sposobami i ścieżkami załatwiania spraw, uczą sporządzania dokumentów aplikacyjnych, uczą tworzenia drzewa genealogicznego, omawiają z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś, prezentują podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego.

Nauczyciele wychowania fizycznego omawiając trening zdrowotny, pomagają opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym.

Nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa omawia metody ochrony przed różnymi zagrożeniami i przygotowanie do postępowania w wypadku katastrof, szkoli uczniów w udzielaniu pierwszej pomocy, zapoznaje z pracą służb niosących pomoc oraz z zawodami związanymi ze służbą wojskową i ochroną osób i mienia.

Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie prowadzi lekcje na temat ról społecznych i modeli życia, zapoznaje ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny, kształtuje u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.

Nauczyciel muzyki zapoznaje uczniów z zawodami związanymi z muzyką, przekazuje wiedzę o tworzeniu instrumentów, uczy gry na instrumentach.

Nauczyciel plastyki zapoznaje z zawodami z dziedziny kultury i sztuki, uczy korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów.

Nauczyciel techniki opisuje funkcje urządzeń technicznych, omawia kolejność działań technologicznych, organizację miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania. Uczy posługiwania się narzędziami do obróbki ręcznej.

Nauczyciel bibliotekarz prenumeruje czasopisma związane z edukacją oraz literaturę z zakresu doradztwa zawodowego, zapoznaje z zawodami związanymi z bibliotekoznawstwem i literaturą, współpracuje z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym, włącza się w organizowane przez szkołę i instytucje zewnętrzne wydarzenia z zakresu doradztwa zawodowego.

Ponadto nauczyciele prowadzą zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań umożliwiające uczniom rozwijanie swoich zdolności i umiejętności, a także osiągnięcie wyższych wyników na egzaminie ósmoklasisty co zwiększy ich szanse dostania się do wymarzonych szkół ponadpodstawowych .

Specjaliści:

- określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
- włączają treści z zakresu orientacji zawodowej i zawodowego w prowadzone przez siebie zajęcia dla uczniów,
- współpracują z wychowawcami klas w ramach realizowania działań z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego dla uczniów,
- włączają się w proces podejmowania przez uczniów decyzji edukacyjnych i zawodowych (informacje dotyczące ucznia wynikające z pracy specjalisty),
- współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym.

Nauczyciele- wychowawcy w świetlicy szkolnej:

- włączają w zajęcia realizowane w świetlicy szkolnej treści z zakresu orientacji zawodowej,
- organizują w sali kąpiki zawodoznawcze,
- rozpoznają i wspierają w rozwoju zdolności i uzdolnienia uczniów,
- wskazują uczniom specjalistów, którzy mogą udzielać wsparcia w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- udzielają uczniom informacji o możliwościach korzystania z usług doradcy zawodowego.

VI. Metody i formy realizacji programu

Celem proponowanych zajęć jest wprowadzenie dzieci i młodzieży w dziedzinę dokonywania wyborów i podejmowania ważnych dla ich przyszłości decyzji, a także zachęcanie uczniów do aktywnego poznawania własnych preferencji zawodowych i pobudzania do twórczej pracy nad sobą.

Zajęcia odbywają się w grupach w ramach:

- lekcji doradztwa zawodowego (10 godzin lekcyjnych na rok w klasach VII i VIII),
- podczas godzin wychowawczych,
- zajęć przedmiotowych.

Doradca zawodowy zakłada każdemu uczniowi klasy VII teczkę tzw. „Indywidualne Portfolio”, w której uczeń przez dwa lata gromadzi wszystkie ankiety i inne materiały na swój temat. W klasie VIII doradca zawodowy analizuje i omawia zebrane informacje (z chętnymi uczniami indywidualnie). Na zakończenie szkoły podstawowej uczniowie otrzymują własną teczkę.

Bardzo ważne jest aby w czasie zajęć panowała atmosfera sprzyjająca swobodnemu wypowiedzaniu się i spontanicznemu reagowaniu uczniów. Zajęcia mają wpłynąć na ucznia mobilizująco przez ujawnianie jego mocnych stron. Na wszystkich zajęciach nacisk jest kładziony na podmiotowe traktowanie ucznia.

Metody:

a) poradnictwo grupowe:

- prelekcje, wykłady, prezentacje,
- dyskusje, pogadanki, warsztaty,
- autoprezentacja, przedstawianie swoich osiągnięć np. w formie graficznej (zajęcia realizowane w ramach zajęć przedmiotowych np. artystycznych, informatycznych czy teatralnych),
- ćwiczenia i gry dydaktyczne;

b) zajęcia warsztatowe z wykorzystaniem:

- aktywności twórczej uczniów (np. w „Kalamburach”, przedstawianie gestami lub symbolami na rysunkach wymarzonego zawodu, autoprezentacja w ramach imprez klasowych i szkolnych),
- burzy mózgów,
- demonstracji i projekcji multimedialnych m. in. prezentacje zawodów,
- gier grupowych – dotyczących np. wyborów różnych dróg kariery i przewidywania ich konsekwencji,
- kwestionariuszy – uczestnicy zajęć wypełniają je samodzielnie, uzyskując informacje zwrotne na własny temat, dotyczą one m. in. zainteresowań zawodowych, stylów uczenia się, dominujących rodzajów inteligencji itp.

c) poradnictwo indywidualne:

- analiza przypadku – opracowanie zbiorcze materiałów zebranych w teczkach uczniów „Indywidualnym Portfolio”- ustalenie predyspozycji zawodowych przez doradcę zawodowego i omówienie podczas spotkań indywidualnych z uczniem lub z rodzicem,
- udzielanie informacji zwrotnej,
- rozmowa w parach np.: rodzic – dziecko,
- analiza kwestionariuszy.

Przykłady działań przygotowujących do podjęcia decyzji o wyborze szkoły i zawodu

Formy adresowane do uczniów:

1. Cykl 10 zajęć warsztatowych z doradcą zawodowym mających na celu poznawanie zainteresowań, uzdolnień, predyspozycji, temperamentu, osobowości i wiedzy uczniów (rozpoznawanie, projektowanie w klasach VII i VIII).

2. Projekcja filmów o tematyce zawodoznawczej.

3. Gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno - zawodowej/o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, o lokalnych firmach i pracodawcach, o planach rekrutacyjnych lokalnych szkół/ w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych.

4. Redagowanie tablicy orientacji zawodowej.

5. Wycieczki do zakładów pracy (poznawanie specyfiki zawodów, środowiska pracy, narzędzi pracy, możliwości zatrudnienia).

6. Korelacja doradztwa zawodowego z treściami kształcenia innych przedmiotów – (zagadnienia dotyczące tematu).

7. Zapoznanie uczniów z możliwością wyboru profili kształcenia w szkołach ponadpodstawowych.

8. Spotkania uczniów z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych i przekazanie informacji na temat oferty edukacyjnej tych szkół.

9. Przygotowanie dokumentów aplikacyjnych – CV, list motywacyjny (język polski, informatyka, WOS)

10. Spotkania z pedagogiem, psychologiem i innymi specjalistami.

11. Spotkania z przedstawicielami różnych zawodów.

Formy adresowane do rodziców:

1. Tworzenie możliwości indywidualnej rozmowy z doradcą zawodowym na terenie szkoły.

2. Gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno – zawodowej o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, o lokalnych firmach i pracodawcach, o planach rekrutacyjnych lokalnych szkół w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych.

3. Opracowanie informacji na stronę internetową szkoły poświęconych zagadnieniom planowania kariery i pracy zawodowej.

Formy adresowane do nauczycieli:

1. Tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą.
2. Śledzenie losów zawodowych absolwentów.
3. Tworzenie wspólnie z uczniami CV i listu motywacyjnego.
4. Udział wraz z uczniami w spotkaniach z przedstawicielami szkół, przedstawicielami zawodów, pracodawcami.
5. Wyjazdy na „Targi Edukacyjne” i „Dni otwarte” szkół ponadpodstawowych.

Formy adresowane do środowiska lokalnego i lokalnego samorządu:

1. Spotkania z przedstawicielami lokalnych firm, pracodawców, oczekiwania pracodawców, lokalny rynek zatrudnienia.
2. Współpraca z instytucjami lokalnego rynku pracy /urzędy pracy, centrum kariery

VII. Umiejętności uczniów kształtowane w toku realizacji programu

1. Znajomość czynników niezbędnych do podjęcia prawidłowej decyzji o wyborze zawodu: wiedza o zawodach, szkołach, możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy i predyspozycjami zawodowymi.

2. Możliwie najpełniejsza znajomość siebie, swoich zainteresowań, mocnych i słabych stron oraz predyspozycji do wykonywania zawodu.

3. Rozeznanie w strukturze szkolnictwa ponadpodstawowego.

4. Znajomość kryteriów przyjęć do szkół ponadpodstawowych i prawidłowe uczestnictwo w procedurze związanej z naborem do szkół ponadpodstawowych.

VIII. Ewaluacja Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego oraz program realizacji są monitorowane. Za monitoring odpowiada bezpośrednio doradca zawodowy. Monitoring stanowi podstawę do okresowej ewaluacji i koniecznych modyfikacji WPDZ. Dyrektor,

po konsultacji z doradcą zawodowym, ustala sposoby, zasady i harmonogram oraz obszary prowadzenia monitoringu i ewaluacji.

Ewaluacja przeprowadzana jest w formie wybranej przez szkołę: co roku lub po całym cyklu kształcenia. Rada pedagogiczna, rodzice uczniów, osoby i instytucje z otoczenia gospodarczo-społecznego są informowani o realizacji doradztwa zawodowego w szkole. Działanie to ma charakter informacyjny, a także promujący szkołę i pracę doradcy zawodowego oraz osób zaangażowanych w zadania z doradztwa zawodowego.

Załącznik do Wewnątrzszkolnego Programu Doradztwa Zawodowego zawiera szczegółowy program działań z zakresu orientacji, poradnictwa i doradztwa zawodowego na dany rok szkolny, oraz przykładowe ankiety ewaluacyjne

Maria Gotfryd
Doradca zawodowy